

MS² elewacja budynku

Muzeum Sztuki w Łodzi ms² znajduje się na terenie Manufaktury i zajmuje budynek pomiędzy galerią handlową, Hotelem Andels a parkingiem przylegającym do ulicy Ogrodowej. Muzeum mieści się w dawnym budynku tkalni i fabryczny charakter budynku został utrzymany. Cały gmach zbudowany jest z czerwonych cegieł łączonych jasną, kremową zaprawą. Jest to prostopadłościenny, zwarty budynek czterokondygnacyjny z rzędami okien na każdym piętrze. Jedyne zakłócenie tego porządku w bryle znajduje się na przeciwległym od wejścia krańcu budynku. Gmach Muzeum kończy się prostopadłościennym, wyższym, wystającym pokaźnie pawilonem, jakby dostawionym do głównej bryły, z odmienną dyspozycją okien. Mieści on pomieszczenia administracyjne i biurowe.

Dłuższe ściany budynku podzielone są na 20 osi, w których na każdej kondygnacji są regularnie rozmieszczone okna lub nisze. Okna są umieszczone w prostokątnych kwadratach, wyznaczonych przez architektoniczne podziały ściany: poziome gzymsy i pionowe pilastry. Krótsza ściana budynku ma 5 osi z oknami i niszami na każdym piętrze. Narożniki budynku, zawierające szersze, skrajne osie okien lub nisz są wzmocnione wystającymi z lica muru pilastrami – pionowymi wstęgami muru.

Główne wejście do Muzeum, prowadzące z płyty Rynku Manufaktury, jest umieszczone w ścianie, którą w znacznej części zasłania z prawej strony galeria handlowa. Budynek widoczny jest tylko jako trójosiowy, lewy fragment bryły budynku. Podejście blisko do fasady umożliwia spojrzenie w prawą stronę, w wąską szczelinę między budynkami galerii handlowej i muzeum, i obejrzenie dalszej części fasady.

Fasada

Fasada jest podzielona wyraźnymi, wystającymi z muru gzymsami, na cztery kondygnacje. Górne, trzecia i czwarta, są jednakowej wysokości. Druga kondygnacja jest najwyższa, pierwsza, będąca jednocześnie przyziemiem, jest wyższa od górnych pięter, ale nieznacznie niższa od drugiego. Po lewej stronie, na dachu, są umocowane czarne litery ms². To nazwa muzeum. Litery zajmują szerokość dwóch osi okien od lewej strony. Patrząc z oddali, przed wejścia do galerii handlowej, widzimy napis częściowo zasłonięty przez wystający dach sklepu. W miarę zbliżania się do wejścia muzeum, napis odsłania się.

Najważniejszą częścią fasady jest fragment pierwszej i drugiej kondygnacji na szerokości 1,2,3,4 osi. Od góry zamyka ją gzyms, dekoracja z regularnie rozłożonych niewielkich sześciątów, zwana ząbkami, i plastyczny, zygzakowaty fryz, odsunięty od ściany. Jest tam monumentalna instalacja Jarosława Kozakiewicza i trzy wejścia do muzeum. Pierwsza i druga kondygnacja są połączone poprzez dzieło sztuki w pierwszej lewej osi oraz trzy przeszklone arkady w osi 2,3,4, biegnące przez dwa piętra.

Instalacja Kozakiewicza nosi tytuł „Drzwi do muzeum”. Została ona zrealizowana specjalnie dla Muzeum Sztuki w Łodzi w 2008 roku, gdy otwierano siedzibę ms². Instalacja to dwa metalowe, smukłe, płaskie, zakończone półkolistą kłocą jednego rozmiaru. Są wykonane ze stali kortenowskiej, mają brązowy kolor i chropawą fakturę zardzewiałej blachy. Jeden z nich jest idealnie wpasowany w płytką niszę w murze ciągnącą się od poziomu gruntu przez pierwszą i drugą kondygnację, zamkniętą półkolistą arkadą. Po obu stronach arkady są pionowe, szerokie wstęgi muru – pilastry, przez które w górnej części biegnie zygzakowy fryz. Drugi blok jest oparty o mur muzeum ukośnie, w taki sposób, że najwyższy jego punkt dotyka pierwszego bloku po prawej stronie, w miejscu, gdzie pionowy brzeg zaczyna przechodzić w łuk arkady. Ukośna tafla w metaforyczny sposób jest odsuniętą na bok przeszkodą, która wcześniej zastawiała wejście do muzeum. Odstawienie jej sprawia, że swobodnie możemy wchodzić do środka muzeum. Rozmiar metalowego bloku świadczy, że zastawiał wejście do cennego wnętrza. Teraz ten skarbiec, którym jest muzeum, jest otwarty i dostępny. Pomiędzy ścianę budynku, a ukośnie ustawiony element można swobodnie wejść, instalacja jest stabilna i przestronna. Można jej dotykać.

Po prawo od instalacji Kozakiewicza jest wejście główne. Składa się ono z trzech przeszklonych arkad, ciągnących się przez pierwszą i drugą kondygnację, rozdzielonych pasami muru. Aby zobaczyć czwartą oś, należy zbliżyć się do fasady, by nie zastaniała nam widoku bryła galerii handlowej.

Szklane arkady są okonturowane i podzielone grafitowymi, metalowymi szprosami na symetrycznie rozłożone, różnego rozmiaru prostokąty. Pionowo biegną trzy linie wyznaczające cztery szklane tafle. Poziomo biegnie 10 szprosów. Półkolistą górną część arkady jest podzielona półkolistym szprosem, który jest wyprowadzony ze szprosów pionowych. Każda z przeszklonych arkad w dolnej części ma jednoskrzydłowe, prostokątne drzwi, osadzone na poziomie gruntu, stanowiące mniej

niż 1/3 wysokości całej arkady. Drzwi otwierają się na zewnątrz w prawą stronę. Uchwyty do pociągnięcia znajdują się po lewej stronie. Do uchwytu trzeba sięgnąć głębiej, gdyż szklane tafle z drzwiami są zamontowane w grubości muru, a nie równo z jego licem. Przed drzwiami są zatopione w tafli rynku metalowe wycieraczki. Drzwi prowadzą bezpośrednio do holu muzeum. Przez przeszklenia drzwi widoczna jest szara, ułożona z kostek posadzka, po prawo kontuar kasy, w głębi – księgarnia Muzeum Sztuki w Łodzi. Górne części arkad, na poziomie drugiej kondygnacji, to okna przestronnej sali audiowizualnej z rzędami pluszowych, czerwonych foteli. Po lewo od każdych drzwi znajduje się czarny, węższy niż połowa drzwi, błyszczący, metalowy panel z białymi napisami po polsku i angielsku oraz piktogramami. Jest on zagięty pod kątem prostym i ciągnie się po ścianie prowadzącej do uchwytu drzwi. Na pierwszym od lewej panelu jest napisane białymi literami: ms², MUZEUM SZTUKI, po prawej stronie pozioma strzałka w prawo, Kolekcja sztuki XX i XXI wieku/ Collection of 20th and 21st Century Art, Wystawy czasowe/ Temporary exhibitions. Na drugim panelu, przy środkowym wejściu, jest napisane białymi literami: ms², po prawej stronie strzałka ukośna w górę w prawo, Kawiarnia/ Cafe i po lewej stronie – piktogram filiżanki z gorącym napojem, Projekcje/ Projections i piktogram trójkąta równobocznego, Warsztaty/ Workshops i piktogram przedstawiający sześciokąt podzielony regularnie na sześć trójkątów. Na trzecim czarnym panelu jest napisane białymi literami: ms², pozioma strzałka skierowana w prawo, Bilety/ Tickets i piktogram dwóch biletów z oddzieranymi odcinkami kontrolnymi, Informacja/Information i piktogram punktu informacyjnego – biały romb z literką i, Szatnia/ Cloakroom i piktogram wieszaka na ubranie, Księgarnia, Bookshop i piktogram przedstawiający dwie książki. Ponad drzwiami i obok nich zamontowano sekwencję poziomych, szklanych daszków, podwieszonych na stalowych linkach, zaczepionych śrubami do muru pomiędzy arkadami. Tafle daszków nieco zachodzą na siebie w taki sposób, że daszki nad drzwiami się nieco wyżej, daszki na tle muru – nieznacznie niżej.

Szklane arkady oraz arkada wokół instalacji Kozakiewicza są ujęte minimalistyczną dekoracją architektoniczną. Półkoliste, górne fragmenty są obwiedzione szeroką listwą - archiwoltą, ułożoną z promieniście ustawionych wąskich cegieł. Archiwolty spływają do fragmentarycznych gzymsów, ustawionych na poziomie granicy wyprowadzania łuku arkady z pionowych linii. Dodatkowo, część wejściowa,

ozdobiona jest krótkimi pilastrami bazującymi na fragmentarycznych gzymsach i sięgającymi do zygzakowego fryzu. Są one pomiędzy arkadami oraz po bokach zewnętrznych arkad. Nawet taki minimalistyczny zabieg pozwala dostrzec analogię z architekturą trójprzelotowego łuku triumfalnego.

Trzecia i czwarta kondygnacja fasady to rytm prostokątnych okien, zamkniętych u góry łukiem o delikatnej krzywiznie. Krzywizna góry okna podkreślona jest dekoracyjnym pasem muru z ułożonymi promieniście ceglami. Wszystkie okna podzielone są metalowymi, grafitowymi szprosami, jak kratą, na niewielkie kwadraty, a w podłuczcu – nieregularne czworoboki. W każdym rzędzie jest ich 6, w każdej kolumnie – 9. Pomiedzy oknami są proste pilastry, zaś mur między pilastrem a światłem okna zawiera fragment profilowanego gzymsu na wysokości 2 i 3 rzędu kwadratów okna od góry. Fasada w części odsłoniętej jest przepruta oknami. W części, gdzie mur muzeum zasłonięty jest galerią handlową, rytm architektury jest utrzymany przez zastąpienie okien niszami. Narożnik budynku, stanowiący pierwszą oś, jest wyróżniony masywnymi, szerokimi pilastrami flankującymi okna czwartej i trzeciej kondygnacji oraz niszę z dziełem Jarosława Kozakiewicza. Szerokie pilastry trzeciej i czwartej kondygnacji są podzielone na pół pionową głęboką bruzdą. Wzmocniony narożnik ceglanego budynku nawiązuje architektonicznie do brył średniowiecznych zamków.

Kondygnację trzecią od czwartej oddziela pas ząbkowanego fryzu, pas ząbków i plastyczny gzyms. Ponad kondygnacją czwartą, nad fryzem zygzakowym jest dekoracyjny pas wieńczący budynek. Zwieńczenie to rytm pionowych prostokątów, oddzielonych węższymi od nich niszami. Taka dekoracja przypomina krenelaż średniowiecznej fortecy. Powyżej jest płaski dach, na którym po lewej stronie zamontowany na metalowym stelażu jest czarny napis ms².

Krótsza elewacja.

Elewacja boczna Muzeum Sztuki w Łodzi, widoczna od strony niewielkiego ronda, to ściana ważna z punktu widzenia komunikacji. Na tej ścianie bowiem wieszane są cztery długie wstęgi – banery informujące o działalności Muzeum oraz w przyziemiu są miejsca na plakaty.

Elewacja boczna podzielona jest poziomo na cztery kondygnacje, zaś w pionowa dyspozycja ściany to pięć osi okien, nisz i blend okiennych. Na każdym piętrze

porządek otworów i nisz jest inny. Zawsze jednak są one umieszczone w uporządkowanych pionowych osiach. Patrząc od lewej strony pierwsza i piąta oś stanowią narożniki gmachu. Są one optycznie wzmocnione flankującymi oś szerokimi pilastrami i masywnym murem w pierwszej i drugiej kondygnacji. Zwarta, pięcioosiowa fasada pozwala dostrzec ten zabieg projektanta.

Podobnie, jak w fasadzie, pierwsza i druga kondygnacja nie są wyraźnie wyodrębnione poziomą dekoracją architektoniczną. W przyziemiu, w pierwszej, drugiej i piątej osi, w płytkich niszach, znajdują się pionowe prostokątne, metalowe drzwi. Pierwsze i drugie drzwi prowadzą na zaplecze techniczne i nie są używane przez gości muzeum. Drzwi w piątej osi wyprowadzają gości z klatki ewakuacyjnej w przypadku zagrożenia. Nie są jednak używane do wchodzenia do Muzeum Sztuki. Ponad tymi drzwiami zawieszony jest na stalowych linkach, poziomy, szklany daszek, taki sam, jak nad wejściami w fasadzie. W przyziemiu w trzeciej i czwartej osi w płytkich niszach, widnieją prostokątne, przeszklone witryny, tego samego rozmiaru co techniczne drzwi. Są one przeznaczone na prezentowanie wielkoformatowych plakatów promujących działania Muzeum Sztuki w Łodzi.

Nisze rozpoczęte w przyziemiu ciągną się na różną wysokość. W osi pierwszej, drugiej, trzeciej i piątej nisze zamurwane jednorodną ceglana ścianą, zakończone odcinkiem łuku ciągną się ponad drzwi i witryny na wysokość jeszcze $\frac{3}{4}$ ich długości. Odcinek łuku zwieńczony jest dekoracyjną wstęgą z ułożonych promieniście cegieł. Ponad nimi są zakończone półkoliście okna, także obwiedzione wstęgą – archiwoltą z cegieł w promienistym układzie. Okna są podzielone metalowymi, grafitowymi szprosami na wzór kraty, 5 szprosów w pionie, 6 w poziomie. W prostokątnej części okna jest to układ o 6 prostokątach w rzędzie i 6 w kolumnie, zaś w półkolu wieńczące okno szprosów wyginają się w kształt półkola. Na granicy pomiędzy pionowym obrysem okna, a początkiem łuku arkady, na ścianie, znajduje się krótki wycinek gzymsu, na którym opiera się archiwolta. Czwarta oś nie ma okna, jedynie blendę wypełnioną jednorodnym murem, zakończoną półkoliście, zgodnie z rytmem sąsiadujących okien. Blenda czwartej osi jest niższa niż okna, gdyż wyższa jest wnęka zakończona wycinkiem łuku. Jej łuk jest na poziomie dolnej krawędzi sąsiednich okien. Ponad oknami i blendą drugiej kondygnacji biegnie zygzakowy fryz i profilowany gzyms, oddzielający drugą od trzeciej kondygnację.

Trzecia i czwarta kondygnacja elewacji bocznej to rytm pięciu prostokątnych okien, zamkniętych u góry łukiem o delikatnej krzywiznie. Krzywizna góry okna podkreślona jest dekoracyjnym pasem muru z ułożonymi promieniście ceglami. Wszystkie okna podzielone są metalowymi, grafitowymi szprosami, jak kratą, na niewielkie kwadraty, a w podłuczach – nieregularne czworoboki. W każdym rzędzie jest ich 6, w każdej kolumnie – 9. Pomiedzy oknami są proste pilastry, zaś mur między pilastrem a światłem okna, zawiera fragment profilowanego gzymsu na wysokości 2 i 3 rzędu kwadratów okna od góry. Narożnik budynku, stanowiący pierwszą oś, jest wyróżniony masywnymi, szerokimi pilastrami flankującymi okna czwartej i trzeciej kondygnacji oraz niszę z dziełem Jarosława Kozakiewicza. Szerokie pilastry trzeciej i czwartej kondygnacji są podzielone na pół pionową głęboką bruzdą. Wzmocniony narożnik ceglanego budynku nawiązuje architektonicznie do brył średniowiecznych zamków.

Kondygnację trzecią od czwartej oddziela pas ząbkowanego fryzu, pas ząbków i plastyczny gzyms. Ponad kondygnacją czwartą, nad fryzem zygzakowym jest dekoracyjny pas wieńczący budynek. Zwieńczenie to rytm pionowych prostokątów, oddzielonych węższymi od nich niszami. Taka dekoracja przypomina krenelaż średniowiecznej fortecy. Powyżej jest płaski dach.

W pasach muru pomiędzy oknami są metalowe pręty, pomiędzy którymi rozwieszane są reklamowe wstęgi – banery. Górne pręty są zamontowane pod zygzakowym fryzem trzeciej kondygnacji, zaś dolne pręty nieco powyżej drzwi i witryn pierwszej kondygnacji. Rozpięte banery odstają pod kątem prostym od muru. Są one regularnie wymieniane, zgodnie z dynamiką zmian wystaw w Muzeum Sztuki w Łodzi.

[Elewacja od strony parkingu/elewacja z kładką.](#)

To najdłuższa widoczna elewacja ms². Jest podzielona na cztery kondygnacje, ma 20 pionowych osi, przepartych oknami oraz, po prawej stronie na dachu, czarny duży napis ms². Na drugą kondygnację można dostać się z zewnątrz za pomocą długiej kładki, która wiedzie bezpośrednio z parkingu, ponad ulicą, do kawiarni w muzeum. Wejście jest w trzeciej osi od prawej strony. Na przeciwległym krańcu budynku jest nieco odmienny, wyższy pawilon.

Długa elewacja jest najbardziej regularna i rytmizowana, przez powtarzające się okna, gzymsy i fryzy. Odmiana następuje jedynie w części prawej, wokół kładki,

w osiach drugiej, trzeciej i czwartej od prawej strony. 16 pozostałych osi to układ regularnych okien, urozmaiconych jedynie ażurowymi platformami ewakuacyjnymi i metalowymi drabinkami w osi siódmej i czternastej.

Fragmentem najbardziej wyróżniającym się w tej elewacji są osie druga, trzecia i czwarta od prawej strony. Pierwsza i druga kondygnacja są w tych osiach połączone smukłymi, przeszklonymi arkadami, które zaczynają się na poziomie parapetów okien pierwszej kondygnacji kończą na poziomie szczytów okien drugiej kondygnacji. Są podzielone szerokimi grafitowymi szprosami tak, jak arkady wokół wejścia głównego. Dolne części arkad pozwalają dostrzec wnętrze księgarni i klatki schodowej. Przez górne części arkad widać wnętrze kawiarni muzealnej. Do kawiarni przez środkową arkadę, na poziomie drugiej kondygnacji, prowadzi długa, pochyła kładka. Zaczyna się ona na parkingu przed muzeum i wsparta na okrągłych, metalowych słupach, wiedzie ponad ulicą do elewacji muzeum. Stelaż kładki jest z grafitowego metalu, podłoga kładki jest zrobiona z szerokich, pobrużdżonych desek, zaś balustrada to metalowe rurki, oszklone prostokątnymi taflami, przyczepionymi punktowo do rurek. Kładka na parkingu zaczyna się trzema stopniami, prowadzącymi na kwadratowy podest, następnie – po lewej stronie znajdują się kolejne trzy stopnie, które wiodą na właściwy trakt kładki. U szczytu pierwszych schodków, w lewym narożniku podestu, stoi czarny, smukły graniastosłup z białymi napisami w rzędach na frontowej, wąskiej ścianie. Kładka zakończona jest kwadratowym podestem, obniżonym o trzy stopnie, z którego można dostać się przez drzwi do kawiarni muzealnej. Wejście do kawiarni zaakcentowane jest dwoma czarnymi, błyszczącymi, metalowymi płytami po obu stronach arkady. Każda z płyt jest węższa niż połowa szerokości arkady. Płyty pełnią funkcję informacyjną, są na nich białe napisy - krótkie komunikaty po polsku i angielsku z towarzyszącymi piktogramami. Na lewej tablicy czytamy: ms², piktogram filiżanki z parującym napojem, Kawiarnia/Cafe, piktogram trójkąta równobocznego, Projekcje/Projections, piktogram sześciokąta podzielonego na sześć jednakowych trójkątów, Warsztaty/Workshops, piktogram biletów z zaznaczonym odcinkiem kontrolnym, Bilety/Tickets, piktogram romb z literką i, Informacja/Information, piktogram wieszaka na ubrania, Szatnia, Cloakroom, piktogram przedstawiający dwie książki, Księgarnia/Bookshop. Na metalowej tablicy po prawo czytamy: Muzeum Sztuki, Kolekcja sztuki XX i XXI wieku/Collection of 20th and 21st Century Art, Wystawy

Czasowe/Temporary Exhibitions. Ponad wejściem do kawiarni jest szklany daszek z trzech nachodzących na siebie tafli, podwieszony na stalowych linkach. Środkowa, największa tafla ma szerokość arkady i wisi nad drzwiami, odcinając półkoliste zwieńczenie arkady od prostokątnej części. Dwie mniejsze tafle są powieszony niżej, ponad czarnymi płytami. Po obu stronach arkady, symetrycznie, poza krawędzią daszków do ścian przyćepione są białe lampy o kształcie walców z mlecznego szkła. Drzwi do kawiarni otwierają się na zewnątrz w lewą stronę. Uchwyt znajduje się po prawej stronie.

Pierwsza kondygnacja to rytm dużych prostokątnych okien, od góry zamkniętych odcinkiem łuku. Okna są podzielone metalowymi, grafitowymi szprosami na prostokąty. W każdym rzędzie jest 6 prostokątów, a rząd najwyższy, w podłuczcu, tworzą nieregularne czworoboki. Każdą kolumnę tworzy 9 prostokątów i jeden nieregularny szczytowy czworobok. Pomiędzy oknami pierwszej kondygnacji jest gładki pas muru, nieco wystający, stanowiący mocny cokół dla wysokiej ściany. Zamknięcie okna to odcinek łuku, zwieńczony dekoracyjną wstęgą z ułożonych promieniście cegieł.

Druga kondygnacja to rytm okien zamkniętych półkoliście. Odcinek łuku zwieńczony jest dekoracyjną wstęgą z ułożonych promieniście cegieł. Ponad nimi są zakończone półkoliście okna, także obwiedzione wstęgą – archiwoltą z cegieł w promienistym układzie. Okna są podzielone metalowymi, grafitowymi szprosami na wzór kraty, 5 szprosów w pionie, 6 w poziomie. W prostokątnej części okna jest to układ o 6 prostokątach w rzędzie i 6 w kolumnie, zaś w półkolu wieńczące okno szprosy wyginają się w kształt półokręgów. Na granicy pomiędzy pionowym obrysem okna a początkiem łuku arkady, na ścianie znajduje się krótki wycinek gzymsu, na którym opiera się archiwolta. Ponad oknami drugiej kondygnacji biegnie zygzakowy fryz i profilowany gzyms, oddzielający kondygnację drugą od trzeciej.

Trzecia i czwarta kondygnacja to rytm prostokątnych okien, zamkniętych u góry łukiem o delikatnej krzywiznie. Krzywizna góry okna podkreślona jest dekoracyjnym pasem muru z ułożonymi promieniście cegłami. Wszystkie okna podzielone są metalowymi, grafitowymi szprosami, jak kratą, na niewielkie kwadraty, a w podłuczcu/najwyższym rzędzie – nieregularne czworoboki. W każdym rzędzie jest ich 6, w każdej kolumnie – 9. Pomiędzy oknami są proste pilastry, zaś mur między

pilastrem a światłem okna zawiera fragment profilowanego gzymsu, na wysokości 2 i 3 rzędu kwadratów okna od góry.

Kondygnację trzecią od czwartej oddziela pas ząbkowanego fryzu, pas ząbków i plastyczny gzyms. Ponad kondygnacją czwartą, nad fryzem zygzakowym jest dekoracyjny pas wieńczący budynek. Zwieńczenie to rytm pionowych prostokątów oddzielonych węższymi od nich niszami. Taka dekoracja przypomina krenelaż średniowiecznej fortecy. Powyżej jest płaski dach.

W oknach trzeciej kondygnacji zamontowane jest dzieło Mirosława Bałki. To neon, który w każdym oknie rysuje kształt jednej litery, o wykroju zaprojektowanym przez Władysława Strzemińskiego i głosi Muzeum Sztuki ms². Litery i spacje między słowami zajmują 19 osi, w taki sposób, że nazwa muzeum – ms² znajduje się w oknach ponad trzema przeszklonymi arkadami. W dzień trudno zauważyć tę instalację, jednak po zmierzchu rozświetlone litery są wizytówką muzeum i przypominają o wielorakich talentach współtwórcy Muzeum Sztuki w Łodzi – Władysława Strzemińskiego.

W dolnej części arkady drugiej osi od prawej jest druga neonowa instalacja. To neon informujący o działającej na parterze księgarni, jednocześnie nawiązanie do prac Stanisława Dróżdża. Neon to napisy w uporządkowanych 10 rzędach. W pierwszym rzędzie jest napis: księgarnia. W każdym kolejnym rzędzie pomijana jest ostatnia litera z wyrazu powyżej. W drugim rzędzie jest słowo księgarńi, w trzecim – księgarń, i tak dalej - aż do samotnego k na dole.

Integralną częścią muzeum jest dostawiony do długiego gmachu po lewej stronie wyższy budynek. Jest to zwarta, prostopadłościenna budowla, której podziały kondygnacyjne zgodne są z gzymsami długiego budynku, lecz przewyższa go o dwie jeszcze kondygnacje. Budynek ten także wystaje pokaźnie przed długą elewacją gmachu. Boczna ściana budynku, tworząca bok narożnika to mur bez okien, ozdobiony kontynuowanymi gzymsami i zygzakowymi fryzami. Dyspozycja elewacji wyższego budynku jest niesymetryczna. Po prawo, w bezpośrednim sąsiedztwie z długim gmachem, jest wąski fragment budynku, przewyższający gmach o jedna kondygnację. Po lewo jest szerszy od niego niemal trzykrotnie, wyższy o jeszcze jedną kondygnację fragment. W części węższej zastosowane jest, stosowane przy akcentowaniu partii wejściowych, połączenie pierwszej i drugiej kondygnacji

przeszkloną arkadą, w której przyziemiu znajdują się drzwi. Część drzwiowa flankowana jest czarnymi metalowymi płytami, ponad wejściem jest daszek ze szklanych płyt podwieszony na stalowych linkach. Drzwi otwierają się na zewnątrz w lewą stronę, uchwyt znajduje się z prawej strony. Na czarnej płycie po prawej stronie od wejścia znajdują się białe napisy: ms², strzałka w prawą stronę, Wejście służbowe/Staff only. Ponad arkadą kontynuowane są, zgodnie z logiką całego gmachu, kondygnacje trzecia i czwarta oraz, nieco niższa, piąta z niższym oknem, zakończonym wycinkiem łuku. Prawy narożnik dostawionego budynku, podobnie jak pozostałe narożniki jest zaakcentowany szerokimi pilastrami ozdobionymi żłobieniem pośrodku.

Szersza część dostawionego budynku ma inne podziały poziome. Na pierwszej kondygnacji są dwa prostokątne okna podzielone szerokimi, grafitowymi szprosami na mniejsze prostokąty. Parapety obu okien wyłożone są ceglanyymi dachówkami. Ponad oknami i murem je dzielącym, jest wspólna, ozdobna, pozioma wstęga wyróżniona z muru układem pionowych, wąskich cegiełek. Druga i trzecia kondygnacja są połączone masywnym, szerokim arkadowym oknem. Okno podzielone jest grafitowymi szerokimi szprosami na mniejsze prostokąty, w układzie kratownicy o 6 rzędach i 6 kolumnach. Półkoliste zwieńczenie wzmocnione jest promieniście rozchodzącymi się szprosami i półokręgami, wywiedzionymi z pionowych szprosów poniżej. Górna część okna opasana jest wystającą wstęgą archiwolty, która opada na gzyms ponad drugą kondygnacją. Czwarta i piąta kondygnacja w tej części budynku są jednakowe. Mają 3 osie wyznaczone w rytmie blenda – okno – blenda. Okna i blendy są prostokątne i mają zamknięcia w kształcie wycinku łuku. Ponad piątą kondygnacją jest najniższa – kondygnacja szósta, stanowiąca też ozdobne zwieńczenie budynku. Trzy okna, w osiach okien i blend niższych kondygnacji, mają wykrój arkad. Centralne okno jest szersze i wyższe, niż dwa ościenne. Wieńczący gzyms schodkowo wznosi się ponad oknem środkowym i opada ponad oknami bocznymi. Lewy narożnik budynku jest optycznie wzmocniony szerokimi pilastrami wystającymi z muru. Na wysokości czwartej, piątej i szóstej kondygnacji pilastry są ozdobione żłobkiem dzielącym pas pilastru na pół.

Autorka skryptu: Agnieszka Wojciechowska-Sej

Konsultacja ekspercka: Magdalena Rutkowska